

Ukraine and the Three Seas Initiative: international support and the construction of a regional security architecture

Oleksandr Dydyk

*H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University, Kharkiv
ORCID 0000-0002-4934-7780*

Abstract. *The article analyzes the evolution of the Three Seas Initiative (3SI) from an economic project into a geopolitical instrument. It examines the transformation of relations between the 3SI and Ukraine, culminating in its partner status. The article also considers the internal challenges of 3SI, such as political polarization and project asymmetry. The conclusion highlights the Initiative's key role in building a regional security architecture and providing international support to Ukraine.*
Keywords: *Three Seas Initiative, Ukraine, regional security, geopolitics, international support.*

Україна та Тримор'я: міжнародна підтримка та конструювання регіональної архітектури безпеки

Олександр Дидик

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків
ORCID 0000-0002-4934-7780*

Анотація. *В роботі проаналізовано еволюцію Ініціативи Тримор'я (3SI) від економічного проекту до геополітичного інструменту, що набув глобального безпекового значення після 2022 року. Досліджено трансформацію відносин між 3SI та Україною. Окремо розглянуто внутрішні виклики 3SI, зокрема політичну поляризацію та асиметрію у реалізації проектів. Зроблено висновок про ключову роль Ініціативи в конструюванні регіональної архітектури безпеки та міжнародної підтримки України.*
Ключові слова: *Ініціатива Тримор'я, Україна, регіональна безпека, геополітика, міжнародна підтримка.*

Ініціатива Тримор'я (3SI), що об'єднує 12 держав (Естонія, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Австрія, Угорщина, Словенія, Хорватія, Румунія та Болгарія), розташованих між Адріатичним, Балтійським і Чорним морями, з моменту свого заснування у 2015 році позиціонувалася як платформа для розвитку економічного зростання та посилення регіональної взаємодії [1; 6]. Її основні цілі зосереджувались на вдосконаленні транспортного, енергетичного та цифрового

сполучення, що мало на меті зміцнення єдності та конкурентоспроможності всього регіону, а також сприяння інвестиційним проєктам.

Інституційна архітектура 3SI, що зберігає високу політичну мобільність та свідомо є гнучкою, свідчить про її потенціал як вагомого інструменту геополітики. Саміт, як найвищий політичний рівень комунікації, забезпечує ухвалення стратегічних рішень. З самого початку Ініціатива була відкритою до зовнішніх партнерств, що виходять за межі європейського континенту. Це підтверджується роллю США як ключового стратегічного партнера 3SI. Фінансова та політична підтримка Вашингтона, зокрема через механізми DFC, а також залучення в якості стратегічного партнера Японії у 2024 році [2], підкреслюють, що проєкт "Тримор'я" виходить за регіональні рамки суто економічного проєкту, набуваючи глобального безпекового значення.

До повномасштабного вторгнення Росії історія відносин між Україною та Ініціативою 3SI була сповнена суперечностей. Початкова відмова деяких країн-членів, як-от Польщі у 2019 році, залучати Україну через її нечленство в ЄС, підкреслювала переважно інфраструктурний характер проєкту, ігноруючи його потенційну геополітичну значущість. Однак широкомасштабне вторгнення Росії у 2022 році стало каталізатором, що кардинально змінив цю парадигму. Війна змусила європейський регіон усвідомити, що економічна та інфраструктурна взаємозалежність є невід'ємною частиною архітектури безпеки, особливо в контексті гібридних загроз.

Ця позиція підтверджується, зокрема, заявою президента Литви Гітанаса Науседи, який, як господар дев'ятого саміту 3SI у Вільнюсі, зазначив, що "Після того, як Росія розпочала неспровоковану та незаконну війну проти України, геополітичне значення поглибленої співпраці та кращого зв'язку в коридорі північ-південь різко зросло. Ініціатива трьох морів (3SI) служить політичною платформою для сприяння цьому співробітництву для побудови міцніших зв'язків у сферах транспорту, енергетики, військової мобільності та цифровізації в регіоні трьох морів і за його межами – з нашими регіональними та трансатлантичними партнерами. Я з нетерпінням чекаю можливості вітати всіх партнерів у Литві на 9-му саміті та бізнес-форумі 3SI у квітні цього року. Ініціатива трьох морів – для кращого зв'язку, сильнішої Європи та більш тісного трансатлантичного партнерства!" [5]. Цим президент Науседа чітко пов'язав Ініціативу трьох морів, трансатлантичне партнерство, європейську інтеграцію та Європейський Союз.

Ця позиція підтверджується також солідарною думкою президента Польщі Анджея Дуди, висловленою у 2025 році та оформленою у форматі офіційного документа – Спільної декларації за підсумками десятого Саміту 3SI. У ній учасники "знову підкреслюють важливість Ініціативи Тримор'я як платформи

для посилення економічного зростання та стійкості, і підтверджують свою прихильність до прискорення розвитку Ініціативи як рушійної сили в подоланні інфраструктурного розриву та підвищенні стійкості регіону" [4]. Як зазначається в декларації, "ми вирішуємо надати Україні статус партнера-учасника Ініціативи Тримор'я. Цей особливий статус є свідченням стратегічної важливості України як невід'ємної частини європейської родини та її геополітичного значення для всього регіону" [4]. Цей крок дозволяє Україні брати участь у спільних інфраструктурних, енергетичних та цифрових проєктах, що відкриває додаткові шляхи для її інтеграції до європейського простору. Більше того, країни-учасниці "готові підтримати післявоєнну відбудову України, сприяючи більшій взаємопов'язаності між регіоном Тримор'я та Україною та надаючи сприятливі умови для її залучення до наших регіональних проєктів [4].

На даний момент загальний перелік проєктів 3SI налічує 143 ініціативи, оцінені в 111 мільярдів євро, з яких інвестовано лише 40% [2]. Позитивна динаміка спостерігається в транспортному секторі (48% інвестицій) та енергетичній галузі (37%), тоді як цифрові проєкти займають лише 15% [2]. Успішні приклади, як-от проєкт Rail Baltica, що поєднує країни Балтії з Польщею, або енергетичний трубопровід Baltic Pipe, демонструють стратегічну ефективність Ініціативи в підвищенні енергетичної незалежності від Росії та посиленні військової мобільності на східному фланзі НАТО. Однак, реалізація проєктів є нерівномірною, і спостерігається асиметрія залученості між країнами: тоді як Польща, Хорватія та Угорщина є лідерами за кількістю пріоритетних проєктів, участь Болгарії, Чехії та Словаччини залишається менш активною. Ця нерівномірність становить один із ключових викликів.

Важливо зазначити, що ця асиметрія також віддзеркалює глибинну політичну поляризацію всередині Ініціативи. Країни, що мають досвід радянської окупації – Литва, Латвія, Естонія, а також Чехія та Польща, гостро відчують загрозу з боку Росії та традиційно займають проукраїнську позицію, надаючи Україні активну військову, фінансову та гуманітарну підтримку. Зокрема, за даними Кільського інституту, з 2022 по 2025 роки країни Балтії спрямували найбільшу частку свого національного ВВП на підтримку України: Естонія – 2,2%, Литва – 1,8% та Латвія – 1,5% [3]. На противагу цьому, позиція Угорщини та Словаччини є відверто проросійською і часто реалізується у вигляді створення штучних бар'єрів на шляху України до євроінтеграції, а також перешкоджає наданню їй міжнародної підтримки, зокрема в рамках Ініціативи Тримор'я. Така політична поляризація всередині 3SI становить серйозну загрозу для консолідації та єдності в умовах гібридних викликів.

Для України, попри отримання статусу партнера, залишається важливим завданням інтеграція до практичного виміру Ініціативи. Це передбачає не лише

участь у політичних форумах, а й конкретні дії, такі як залучення інвестицій ЗСІІФ для післявоєнної відбудови та реалізації спільних проєктів. Наприклад, модернізація енергетичних мереж та розбудова нових логістичних сполучень з країнами-членами ЗСІ. Водночас Ініціатива стикається з низкою викликів, серед яких політичні коливання в деяких країнах (наприклад, Угорщина та Словаччина), а також нестача постійного координаційного органу, що призводить до фрагментарності. Тож, на нашу думку, без створення секретаріату та посилення інституційної стабільності, ЗСІ ризикує залишитися лише політичним символом, а не ефективним механізмом. У цьому контексті, Україні доцільно створити посаду спеціального представника або посла з особливих доручень для взаємодії з ЗСІ, що забезпечить сталість та ефективність співпраці.

Враховуючи динамічний розвиток Ініціативи Тримор'я та її еволюцію в умовах геополітичних змін, перспективним напрямком для політологічних досліджень є аналіз довгострокових наслідків цієї трансформації для архітектури безпеки Центрально-Східної Європи. Особливу увагу варто приділити вивченню ефективності механізмів співпраці в умовах політичної поляризації між країнами-учасницями, а також дослідженню потенціалу ЗСІ як платформи для післявоєнної відбудови України та сприяння її інтеграції в європейський простір.

Список використаних джерел

1. Тримор'я – дорожня карта для України [Електронний ресурс] : дослідницький проєкт / Український інститут міжнародної політики. – Київ, 2021. – 162 с. – URL: <https://uiip.org.ua/uk/napriamy/trymoria/doslidzhennia>.
2. Тримор'я на зламі епох: між регіональною стійкістю та геополітичною ставкою [Електронний ресурс] : аналіт. дослідж. / А. Фігура ; за ред. С. Герасимчука ; Foreign Policy Council “Ukrainian Prism”. – Київ, 2025. – 41 с. – URL: <https://prism.ua.org/wp-content/uploads/2025/04/Тримор'я.pdf>.
3. Ferretti, G., Irto, G., Mellace, F., Nishikawa, T., Schweigard, J., & Trebesch, C. *Ukraine Support Tracker: A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine*. Kiel Institute for the World Economy. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker>.
4. Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative. (2025). Three Seas Initiative. URL: <https://3seas.eu/media/news/joint-declaration-of-the-10th-summit-of-the-three-seas-initiative>.
5. Joint Declaration of the Vilnius Summit of the Three Seas Initiative. (2024). Three Seas Initiative. URL: <https://3seas.eu/about/past-summits/vilnius-summit-2024>.
6. Three Seas Story. Three Seas Initiative. URL: <https://3seas.eu/about/threeseasstory>.